

Rolnummer 2576
Arrest nr. 146/2003 van 12 november 2003

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 145/1, 3°, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg te Leuven.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit voorzitter A. Arts en rechter L. François, waarnemend voorzitter, en de rechters R. Henneuse, E. De Groot, L. Lavrysen, J.-P. Snappe en E. Derycke, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter A. Arts,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging

Bij vonnis van 8 november 2002 in zake R. Hertsens en D. De Graef tegen de Belgische Staat, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 29 november 2002, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Leuven de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 145/1, 3°, W.I.B. 1992, zoals van toepassing voor de aanslagjaren 1995, 1996 en 1997, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet doordat wanneer echtgenoten samen een gezinswoning bouwen op een stuk grond dat eigendom is van één van hen, en voor de bouw van deze woning samen een hypothecaire lening aangaan, de echtgenoot die geen eigenaar is van de grond de sommen besteed tot aflossing van de lening niet van zijn belastbare inkomsten kan aftrekken ? »

Memories zijn ingediend door :

- de Ministerraad;
- R. Hertsens en D. De Graef, wonende te 3140 Keerbergen, Zeeptstraat 41.

Op de openbare terechtzitting van 7 oktober 2003 :

- zijn verschenen :
 - . Mr. M. Herssens *loco* Mr. J.-P. Nemery de Bellevaux, advocaten bij de balie te Brussel, voor R. Hertsens en D. De Graef;
 - . Mr. L. Van Helshoecht, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers E. Derycke en R. Henneuse verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De voorschriften van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden in acht genomen.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

De eisende partijen voor de verwijzende rechter zijn echtgenoten - in hun huwelijkscontract hebben zij het wettelijke stelsel aangenomen - die een gezinswoning bouwden op een perceel grond van de echtgenote. Ter financiering van die woning sloten beide echtgenoten een hypothecaire lening af. De echtgenoten betwisten de beslissing van de belastingadministratie volgens welke enkel de echtgenote - en niet de echtgenoot - een belastingvermindering voor de gestorte aflossingen van de hypothecaire lening kan worden verleend.

De verwijzende rechter merkt op dat hoewel de in het geding zijnde bepaling niet uitdrukkelijk voorschrijft dat men, om die belastingvermindering te kunnen genieten, eigenaar moet zijn van de desbetreffende woning, zulks door de rechtspraak toch algemeen wordt aanvaard. De verwijzende rechter sluit zich bij die rechtspraak aan.

De verwijzende rechter stelt vast dat de eisende partijen zich in een toestand bevinden die gelijksoortig is met die van echtgenoten die samen een gezinswoning bouwen op een perceel waarvan beiden eigenaar zijn, met als enige verschil het eigendomsrecht met betrekking tot de grond waarop de woning is gebouwd.

Volgens de verwijzende rechter rijst dan de vraag of de omstandigheid dat de grond waarop de woning is gebouwd, eigendom is van één echtgenoot, dan wel van beide echtgenoten, een voldoende verantwoording biedt voor een verschillende fiscale behandeling wat betreft de belastingvermindering voor de kapitaalaflossingen van een hypothecaire lening, gesloten door beide echtgenoten voor de bouw van een gezinswoning.

III. *In rechte*

- A -

A.1. De eisende partijen voor de verwijzende rechter stellen vast dat de in het geding zijnde bepaling - evenals artikel 54, 3°, van het W.I.B. (Wetboek van de inkomstenbelastingen) 1964, waarin die bepaling haar oorsprong vindt - niet uitdrukkelijk als voorwaarde voor een belastingvermindering stelt dat de lening werd afgesloten door de belastingplichtige die de eigenaar is van het goed.

Hoewel de verwijzende rechter zich uitdrukkelijk aansluit bij de heersende rechtspraak, merken die partijen op dat hij meteen vaststelt dat wat de belastingvermindering betreft een probleem rijst, wanneer de kosten die betrekking hebben op de bouw van een gezinswoning, door beide echtgenoten werden betaald met gelden uit het gemeenschappelijk vermogen, terwijl slechts één van de echtgenoten eigenaar is van het betrokken perceel grond.

Volgens de eisende partijen voor de verwijzende rechter bestaat er geen redelijke verantwoording voor het verschil in fiscale behandeling tussen, enerzijds, twee echtgenoten, gehuwd onder het wettelijke stelsel waarvan slechts één eigenaar is van de grond waarop hun gezinswoning werd gebouwd met gemeenschappelijke gelden en, anderzijds, twee echtgenoten gehuwd onder hetzelfde stelsel waarvan beiden eigenaar zijn van het perceel waarop hun gezinswoning werd gebouwd met gemeenschappelijke gelden.

A.2. De Ministerraad betoogt eerst dat noch uit de prejudiciële vraag, noch uit de memorie van de eisende partijen voor de verwijzende rechter blijkt welk onderscheid de in het geding zijnde bepaling invoert. Evenmin wordt aangetoond in welke mate en ten aanzien van welke categorieën van personen een verschil in behandeling zou bestaan.

Vervolgens beklemtoont de Ministerraad dat het aan de wetgever en niet aan het Hof staat de opportuniteit van een fiscale maatregel te beoordelen.

Uit de in het geding zijnde bepaling valt volgens de Ministerraad duidelijk af te leiden dat de belastingvermindering enkel wordt toegekend aan die belastingplichtige die een hypothecaire lening heeft aangegaan voor het bouwen, verwerven of verbouwen van een gebouw onroerend goed, bestemd als eerste, eigen woning voor die belastingplichtige zelf. Het feit dat de belastingvermindering niet wordt toegekend aan de echtgenoot die de eigendom van het onroerend goed niet verwerft is volgens de Ministerraad objectief verantwoord en evenredig met het nagestreefde doel. De financiële inspanningen die die echtgenoot zich getroost leiden er niet toe dat die persoon eigenaar van dat goed wordt. De Ministerraad is van mening dat de categorie van personen die zich in de situatie van de partijen in het bodemgeschil bevinden, niet vergelijkbaar is met de categorie van personen die een onroerend goed in onverdeeldheid verwerven of oprichten, noch met de categorie van gehuwden - zelfs gehuwd onder het wettelijke stelsel - die gemeenschappelijk een onroerend goed verwerven. Volgens de Ministerraad kan dan ook niet worden ingezien hoe de in het geding zijnde bepaling de artikelen 10 en 11 van de Grondwet zou schenden.

- B -

B.1. De prejudiciële vraag heeft betrekking op de bestaanbaarheid van artikel 145/1, 3°, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 (hierna : W.I.B. 1992) met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Die bepaling, in de redactie zoals van toepassing op het bodemgeschil, luidde :

« Binnen de grenzen en onder de voorwaarden bepaald in de artikelen 145/2 tot 145/16 wordt een belastingvermindering verleend die wordt berekend op de volgende uitgaven die tijdens het belastbare tijdperk werkelijk zijn betaald :

[...]

3° als betalingen voor de aflossing of wedersamenstelling van een hypothecaire lening die is aangegaan om een in België gelegen woning te bouwen, te verwerven of te verbouwen en gewaarborgd is door een tijdelijke verzekering bij overlijden met afnemend kapitaal; ».

B.2. De parlementaire voorbereiding van de wet van 28 december 1992 houdende fiscale, financiële en diverse bepalingen, waarvan artikel 86 de in het geding zijnde bepaling heeft ingevoegd, vermeldt :

« De Regering heeft gemeend het fiscaal stelsel dat thans inzake directe belastingen geldt voor het lange termijnsparen rechtvaardiger te moeten maken.

Terzelfdertijd wil zij een vastgestelde expansie in de fiscale uitgaven onder controle houden, expansie die zich voordoet op het stuk van de aftrekken van premies of kapitaalaflossingen die verband houden met het verwerven van onroerende goederen. Teneinde het verwerven van een eigen woning te blijven aanmoedigen wil de Regering evenwel een hoger belastingvoordeel voorbehouden voor die woning.

De eerste doelstelling wil zij verwezenlijken door de huidige aftrek ‘ inkomen van inkomen ’, (waarbij het voordeel groter wordt naargelang het inkomen stijgt) te vervangen door een stelsel waarbij de uitgaven die in het kader van het lange termijnsparen worden gedaan een belastingvoordeel verkrijgen dat wordt bepaald door op die uitgaven een verbeterd gemiddeld tarief toe te passen met een onder- en een bovengrens.

[...]

De tweede doelstelling wordt verwezenlijkt door het bouwsparen selectiever te maken en een analoog belastingvoordeel als het huidige voortaan enkel te verlenen voor de vanaf 1 januari 1993 afgesloten leningen voor het bouwen, verwerven of het verbouwen van een enige woning van de belastingplichtige. Voor de vroeger afgesloten leningen zal het volstaan

dat zij zijn aangegaan voor een eigen woonhuis, dat wil zeggen, een woning waarvoor de woningaftrek van artikel 16 WIB 1992 kan worden verleend.

Vermits, behoudens voor de enige woning of het eigen woonhuis, het belastingvoordeel op de uitgaven in het lange termijnsparen wordt teruggeschroefd, heeft de Regering gemeend ook de belastingheffing op de kapitalen die op het einde van het contract worden uitgekeerd te moeten verzachten. » (*Parl. St.*, Kamer, 1992-1993, nr. 717/1, pp. 26-27)

De artikelsgewijze commentaar vermeldt :

« Artikel 79 beoogt een hoger belastingvoordeel te geven aan de belastingplichtige die een hypothecaire lening aflost of zulke lening via een individuele levensverzekering wedersamenstelt en die heeft gediend om zijn in België gelegen enige woning te bouwen, te verwerven of te verbouwen, althans wanneer het gaat om een vanaf 1 januari 1993 afgesloten lening. Aan de voorwaarde ‘ enige woning ’ moet zijn voldaan bij het afsluiten van het contract van lening.

Voor de bouwleningen afgesloten vóór die datum blijft de enigszins bredere notie ‘ eigen woonhuis ’ gelden, dat wil zeggen de woning waarvoor de woningaftrek van artikel 16 WIB 1992 kan worden toegestaan.

[...]

Het behoort evenwel aan de belastingplichtige het bewijs te leveren dat hij bij het aangaan van de lening eigenaar is van zijn enige woning (leningen vanaf 1 januari 1993) of van een eigen woonhuis waarvoor hij de leningaftrek van artikel 16 WIB 1992 kan verkrijgen (leningen afgesloten vóór 1 januari 1993). » (*Parl. St.*, Kamer, 1992-1993, nr. 717/1, pp. 34-35)

B.3. De verwijzende rechter merkt op dat, hoewel de in het geding zijnde bepaling niet uitdrukkelijk voorschrijft dat de belastingplichtige, om de belastingvermindering te kunnen genieten, eigenaar moet zijn van de betrokken woning, zulks door de rechtspraak toch algemeen wordt aanvaard (Cass., 17 mei 1996; Antwerpen, 26 april 1993 en 8 maart 1994; Luik, 16 februari 1994 en 5 februari 1997). Dan rijst volgens de verwijzende rechter, die zich bij die rechtspraak aansluit, de vraag of het niet discriminerend is dat, wanneer echtgenoten samen een gezinswoning bouwen op een perceel grond dat eigendom is van één van hen, en voor de bouw van die woning samen een hypothecaire lening aangaan en samen die lening aflossen, de echtgenoot die geen eigenaar is van de grond, niet de in het geding zijnde belastingvermindering kan genieten.

Excepties van de Ministerraad

B.4.1. Volgens de Ministerraad blijkt uit de prejudiciële vraag niet welk onderscheid de in het geding zijnde bepaling zou invoeren en ten aanzien van welke categorieën van personen die bepaling een verschil in behandeling zou doen ontstaan.

B.4.2. Uit de motivering van de verwijzingsbeslissing blijkt dat in de lezing die de verwijzende rechter aan de in het geding zijnde bepaling geeft, aan het Hof een verschil in behandeling wordt voorgelegd wat het voordeel van de belastingvermindering betreft tussen categorieën van echtgenoten, naargelang één van hen dan wel beiden eigenaar zijn van het perceel grond waarop de woning wordt gebouwd.

B.4.3. De zienswijze van de Ministerraad kan niet worden aangenomen.

B.5.1. Volgens de Ministerraad is de categorie van de personen die zich in de situatie van de partijen in het bodemgeschil bevinden, niet vergelijkbaar met de categorie van de echtgenoten die een onroerend goed in onverdeeldheid verwerven of oprichten, noch met de categorie van de echtgenoten, zelfs gehuwd onder het wettelijke stelsel, die gemeenschappelijk een onroerend goed verwerven.

B.5.2. Zowel ten aanzien van de categorieën van echtgenoten die in de verwijzingsbeslissing worden onderkend als ten aanzien van die welke de Ministerraad vermeldt, rijst de vraag of de hoedanigheid van eigenaar van het onroerend goed aan wie in voorkomend geval een belastingvermindering kan worden verleend, in verband staat met de doelstelling van de onderzochte maatregel.

B.5.3. De exceptie kan niet worden aangenomen.

Ten gronde

B.6.1. De in het geding zijnde bepaling voorziet binnen bepaalde grenzen en onder bepaalde voorwaarden in een belastingvermindering voor aflossingen van een hypothecaire lening, aangegaan om een woning te bouwen, te verwerven of te verbouwen.

B.6.2. Door de hypothecaire lening in aanmerking te nemen die is aangegaan om de woning die in de in het geding zijnde bepaling is beoogd, te bouwen, te verwerven of te verbouwen, heeft de wetgever, zoals de parlementaire voorbereiding bevestigt (B.2), te kennen gegeven dat de belastingplichtige, om die belastingvermindering te kunnen genieten, eigenaar van die woning dient te zijn.

B.7. Het staat aan de wetgever, en niet aan het Hof, om de opportuniteit van een fiscale maatregel te beoordelen die ertoe strekt binnen bepaalde grenzen en onder bepaalde voorwaarden een belastingvermindering te verlenen.

Bij het nemen van zulk een maatregel dient de wetgever evenwel het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie na te leven.

B.8.1. In de voormelde parlementaire voorbereiding worden de doelstellingen weergegeven die de wetgever met de in het geding zijnde maatregel beoogde na te streven. Daaruit blijkt dat de wetgever beoogde een belastingvoordeel toe te kennen aan de belastingplichtige die, onder meer, een hypothecaire lening aflost die heeft gediend om zijn in België gelegen enige woning te bouwen, te verwerven of te verbouwen.

B.8.2. Ter verwezenlijking van de doelstelling om de toegang tot de eigendom van een woning te bevorderen vermocht de wetgever de hoedanigheid van eigenaar in aanmerking te nemen om de betreffende belastingvermindering te verlenen.

Dat criterium heeft een objectief karakter en is pertinent ten aanzien van die doelstelling. Hierbij dient in aanmerking te worden genomen dat, ten gevolge van het recht van natrekking, ingeschreven in artikel 552 van het Burgerlijk Wetboek, de eigenaar van het perceel grond, in beginsel, tevens de eigenaar wordt van het gebouw dat op dat perceel wordt gebouwd.

B.8.3. De in het geding zijnde maatregel is niet onevenredig met die doelstelling.

De echtgenoten kunnen immers een beroep doen op de middelen die de wet biedt om de eigendom anders te verdelen dan uit de toepassing van het voormelde artikel 552 van het Burgerlijk Wetboek zou voortvloeien. Het niet aanwenden van zulke middelen is een keuze van de echtgenoten om de eigendom van één van hen niet gemeenschappelijk te maken.

B.9. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 145/1, 3°, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, in de redactie eraan gegeven door artikel 86 van de wet van 28 december 1992 houdende fiscale, financiële en diverse bepalingen, schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 12 november 2003.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

A. Arts